

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitvlaria Regvm Francorvm

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

XXXVI. Edictum Pistense.

urn:nbn:de:hbz:466:1-22974

ADNUNTIATIO KAROLI.

Sicut ego verbis & scriptis per fratrem meum & per Episcopos nepoti meo mandavi, & illi de sua parte mihi renuntiave-

runt, sic illi amicus esse & illum salvare volo sicut avunculus per rectum nepotem salvare debet, si ille, sicut nepos per rectum avunculum salvare debet, me & meos salvaverit.

TITVLVS XXXVI.

Edictum Pistense.

ADNUNTIATIO DOMNI

KAROLI APVD PISTAS.

CAP. I.

Multas gratias vobis agimus de vestra fidelitate & de vestra bona voluntate quam semper erga nos in omni adiutorio & obsequio demonstratis, sicut vestri antecessores erga nostros antecessores demonstraverunt. Et quia pacem, quam jam praterito tertio anno hic communiter confirmavimus & ad cognitari fecimus, secundum quod causa in quibusdam locis conjacuit, etsi non omnes, sicut desideravimus, tamen ex majori parte observatis, & quia pleniter & cum pace ad hoc nostrum placitum convenistis.

I I.

Et quia bonam voluntatem vestram in istis & in aliis videmus & experti sumus, fiducialius vos commonemus ut & de ipsa pace observanda & de istis operibus, quae contra Dei & sanctae ejus Ecclesiae & nostros communes inimicos Nortmannos incepimus, sine defectu & lassatione viriliter laboretis, scientes qualiter nobis placuisset si istas firmitates hic factas habuissetis, quando in tali angustia, sicut experti estis, ad Meldis contra eos communiter laboravimus. Vnde nos Deus, sicut suae misericordiae placuit, manifesto suae clementiae indicio adjuvavit.

I I I.

Et quoniam illa quae jam tertio anno hic unam cum consensu & consilio fidelium nostrorum constituimus, & vobis ad cognitari fecimus, libenter audisse & suscepisse comperimus, quae nunc etiam ad nostram communem salutem & pacem atque honorem hic fidelium nostrorum consensu atque consilio constituimus, vobis per scriptum nota facere volumus, ut illa ple-

nius audire & ad illud scriptum recurrento, quod in singulis comitatibus dari & relegi atque haberi praecipimus, firmitus retinere & certius observare possitis. Quae etiam ab Episcopis vel eorum ministris per singulos comitatus de eorum parrochiis aperto sermone, ut ab omnibus possint intellegi, tradi volumus.

KAROLVS GRATIA DEI REX.

Notum esse volumus omnibus Dei & nostris fidelibus quoniam haec quae sequuntur capitula nunc in isto placito nostro anno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi **DCCCXLIV**. anno videlicet regni nostri ipso propitio **xxv**. Indictione **xii**. **vii**. Kalend. Iulias, in hoc loco qui dicitur Pistis, unam cum fidelium nostrorum consensu atque consilio constituimus, & cunctis sine ulla refragatione per regnum nostrum observanda mandamus.

CAP. I.

Primo consideravimus de honore Ecclesiarum & sacerdotum ac servorum Dei, & immunitate rerum ecclesiasticarum, ut nullus sibi de ipsis rebus contra auctoritatem praesumat, & Comites Episcopis & ministris Ecclesiae in eorum ministeriis adiutores in omnibus fiant, sicut in capitulari praedecessorum ac progenitorum nostrorum continetur, in secundo libro capitulo **xxiiii**. Et quicumque Comitum vel ministrorum reipublicae haec quae mandamus observare neglexerit, si prima & secunda vice de his admonitus non se correxerit, volumus ut negligentia Comitum ad nostram notitiam per Episcopos & per Missos nostros deferatur, & aliorum ne-

glegentia per Comites ad nostram notitiam perferatur, ut nostra auctoritate quod in capitulari prædecessorum nostrorum continetur subire cogantur.

I I.

Post hæc de orphanorum & viduarum causis, & de regalibus justitiis, & summo pere de raptoribus puellarum & viduarum & sanctimonialium, & de his qui Presbyteros flagellare præsumunt, & qui eos de Ecclesiis sine Episcoporum consensu eicere vel recipere aut censum de manso vel ex his quæ Dominus & genitor noster in suis capitularibus Ecclesiis in immunitate concessit exigere non timent, & qui censu de rebus ecclesiasticis ad Ecclesias persolvere detrectant, ut firmiter à Missis & Comitibus nostris inquirantur, & acriter distringantur, & plena justitia inde fiat, secundum quod in capitularibus avi & patris nostri statutum habetur; & ipsi contemptores legum, divinæ scilicet & humanæ, ad nostram præsentiam legaliter perducantur; ut inde consilio fidelium Dei ac nostrorum commendemus quid de talibus hominibus sit faciendum, qui nec Deum timent, nec contra sanctos canones facere nec legem & præceptum regum infringere pertimescunt. salva censura ecclesiastica & episcopalis penitentiae vindicta.

I I I.

Vt lex & justitia unicuique in suo ordine omnibus conservetur, & pacem quam proximè teste Deo propriis manibus communi consensu confirmavimus, quando hic placitum nostrum habuimus, sic omnes & infra patriam, & quando ad placitum unusquisque venerit, & quando redierit, & quando necessitas nobis evenerit ut hostem nostrum adnuntiemus, usque constituta loca secundum consuetudinem & capitula prædecessorum nostrorum observare procuret. Et qui contra hanc confirmationem per contemptum venerit, aut quantocius, quod contra hanc confirmationem excessum fuerit, emendare neglexerit, ab Episcopis & Missis ac Comitibus nostris hoc nobis nuntiari mandamus, quantum tantum Dei & nostrum ac totius Christianitatis contemptum, sicut secundum leges divinas & humanas invenerimus, emendare curemus, ne ipso nostro iudicio à Deo, quod absit, condemnati simus. Et videant Episcopi & Missi ac Comites nostri ne si contra nostram confirmationem aliquis per contemptum fecerit, & emendare noluerit, per

alium quam per illos qui ad hoc constituti sunt hunc contemptum sciamus: quoniam si per alium quam per illos hoc, sicut non convenit, audierimus, sicut nec ipsi immunes à peccato erunt, sic nec ab ultione immunes existant.

I V.

Volimus & expressè mandamus Comitibus nostris ut sicut in xxi v. capitulo secundi libri Capitularum decessorum nostrorum continetur, vassalli nostri nobis & nostræ conjugii famulantes condignum apud omnes honorem habeant, sicut à genitore nostro & à nobis sæpè admonitum est; & sicut ipsi volunt se à nobis honoratos tenere, ita & nobis famulantibus, sicut consuetudo fuit tempore antecessorum nostrorum, debitum honorem exhibeant.

V.

Volimus & expressè Comitibus nostris mandamus ut villæ nostræ indominate, sed & villæ de monasteriis quæ & conjugii nostræ & filiis ac filiabus nostris concessa atque donata habemus, quæque sub immunitate consistunt, cum salvamento & debita reverentia in comitatibus illorum consistant. Sed & quæ homines nostri ac illorum illarumque, qui sine ulla differentia & nostri sunt, cum salvamento & debito honore habere possint. Et non ignorent neque obliviscantur Comites ac Missi nostri nos scire quòd dominorum Dominus de se dicit: *Honorificantes me honorificabo; & qui contempnunt me, in honorati erunt.*

V I.

Et quoniam humana fragilitas proclivior est ad contrajustitiam faciendam quam ad justitiam exequendam, & diabolus semper certat ut fragilitati humanæ oculos mentis claudat, ne castigationem Dei videat, & semetipsam emendet, sicut ad nos perventum est, quidam leves homines de istis comitatibus qui devastati sunt à Nortmannis, in quibus res & mancipia & domos habuerunt, quia nunc ibi mancipia & domos non habent, quasi licenter malum faciunt: quia, sicut dicunt, non habent unde ad justitiam faciendam adducantur. & quia non habent domos ad quas secundum legem maniri & banniri possint, dicunt quòd de manitione vel bannitione legibus comprobati & legaliter judicari non possunt. Contra quorum malas insidias consensu & consilio fidelium nostrorum statuimus ut Comes Missum suum

suum ad illam terram in qua domos quis habuit mittat, & eum bannire & manire jubeat. Et quoniam lex consensu populi fit & constitutione Regis, Franci jurare debeant quia secundum regium mandatum nostrum ad justitiam reddendam vel faciendam legibus bannitus vel manitus fuit. & sic ipsæ res illi judicio Scabinorum in bannum mittantur, & si necesse fuerit, ipse in forbannum mittatur qui ad justitiam reddendam venire noluerit. Et mandet Comes, qui hoc executus fuit, alteri Comiti, in cujus comitatu res & mancipia habet, quid inde factum habeat; & ex nostro verbo illi mandet ut per illa quæ in suo comitatu habet illum distringat, quatenus ad justitiam reddendam vel faciendam in suum comitatum redeat.

VII.

Audivimus etiam quia hujusmodi leves homines in aliis comitatibus deprædationes & injustitias faciunt, & ad illum comitatum in quo commanent, & in quo illas malitias non faciunt, factis malitiis in aliis comitatibus revertunt. Unde mandamus & Comitibus nostris expressè præcipimus ut illi Comites in quorum comitatibus tales homines injustitias faciunt, illis Comitibus hoc mandent in quorum comitatibus refugium habent, & una mente, unòque consensu, & uno certamine ad tales homines comprehendendos se erigant, & decertent ut Ecclesiæ Dei & ministri ejus & servi Dei ac populus pacem & quietem habere possit.

VIII.

Vt denarij ex omnibus monetis meri ac bene pensantes, sicut in capitulari prædecessorum ac progenitorum nostrorum Regum libro quarto xxxi i. capitulo continetur, in omni regno nostro non reiciantur usque ad Missam sancti Martini. Et in omnibus civitatibus & vicis ac villis, tam nostris indomiticis, quam & in his quæ de immunitate sunt, vel de comitatibus, atque hominum nostrorum sive cujuscunque sint per omne regnum nostrum, à judicibus nostris, & ab eis quorum villæ sunt, unà cum ministris reipublicæ, secundum quantitatem locorum & villarum, tanti ac tales de ipsis incolis & inibi manentibus constituantur qui inde providentiam habeant ne boni denarij reiciantur, & non nisi meri & bene pensantes accipiantur.

IX.

Vt illi qui ex hac causa providentiam habebunt, sacramento jurent quòd sicut
Tom. II.

eis ex hac causa injunctum fuerit, quantum scierint & potuerint, debeant fideliter observare, & illum hominem quem scierint merum & bene pensantem denarium reicere non debeant celare, sed ministris reipublicæ eum debeant notum facere. De quo sacramento quicumque comprobatus fuerit perjurus, & secundum legem mundanam ut perjurus puniatur, sicut in capitulari decessorum ac progenitorum nostrorum continetur in fine capituli decimi ex tertio libro, & secundum legem ecclesiasticam publicæ poenitentia subigatur.

X.

Vt ab ipsa Missa sancti Martini per omne regnum nostrum non nisi istius nostræ novæ monetæ meri & bene pensantes denarij accipiantur. Et quicumque ab illa die alium denarium negotiandi causa protulerit, à Comite & à ministris ejus auferatur ab eo; sicut in libro capitulorum secundo, decimo octavo capitulo continetur.

XI.

Vt in denariis novæ nostræ monetæ ex una parte nomen nostrum habeatur in gyro, & in medio nostri nominis monogramma, ex altera verò parte nomen civitatis, & in medio crux habeatur.

XII.

Sequentes consuetudinem prædecessorum nostrorum, sicut in illorum capitulis invenitur, constituimus ut in nullo loco alio in omni regno nostro moneta fiat nisi in palatio nostro & in Quentovico ac Rotomago, (quæ moneta ad Quentovicum ex antiqua consuetudine pertinet) & in Remis, & in Senonis, & in Parisio, & in Aurelianis, & in Cavillono, & in Metullo, & in Narbona.

XIII.

Vt hi in quorum potestate deinceps moneta permanferit, omni gratia & cupiditate seu lucro postposito fideles monetarios eligant, sicut Dei & nostram gratiam volunt habere. Et ipsi monetarij jurent quòd ipsum ministerium, quantum scierint & potuerint, fideliter faciant. Et mixtum denarium & minus quam debet pensantem non monetent nec monetari consentiant. Et sine ulla fraude, & absque malo ingenio, contra eos quorum argentum ad purgandum acceperint, ipsum argentum exmerent, & sine fraude tam in pensa quam in purgatione denarios concambient. Contra quod sacramentum si quilibet fecisse reputatus fuerit, judicio Dei se examinet:
M

& sicut contra hoc fecisse comprobatus fuerit, quia non majorem fraudem facit si mixtum denarium & minus quam debeat pensantem monetaverit quam si in purgatione & concambio argenti per malum ingenium fraudem de argento reipublica & de argento rerum ecclesiasticarum & de facultate pauperum fecerit, sicut constitutum est de falsis monetariis in libro IV. Capitulum XXXIII. capitulum, manum perdat, & ut sacrilegus ac pauperum spoliator publice penitentiae iudicio episcopali subiciatur. In illis autem regionibus in quibus secundum legem Romanam iudicia terminantur, juxta ipsam legem culpabilis iudicetur.

XIV.

Vt in proximis Kalendis Iulij, per hanc duodecimam indictionem, habeat in Silvanectis civitate unusquisque Comes, in cujus comitatu monetam esse iussimus, Vicecomitem suum cum duobus aliis hominibus qui in ejus comitatu res & mancipia vel beneficia habeant, & suum monetarium cum ipsis habeat: quatenus ibi accipiant per manus suas de camera nostra, ad opus uniuscujusque monetarij, de mero argento cum pensa libras quinque, ut habeat unde initium monetandi possit incipere; & pensam argenti quam ex camera nostra acceperit, per manus eorum per quas illud accepit, sabbato ante initium quadragesimae in monetatis denariis in praefato loco, & cum ipsa pensa cum qua argentum acceperat, unusquisque monetarius in nostra camera reddat.

XV.

Vt nullus more solito pro ullo lucro vel avaritia hoc leviter accipiat; sed omnes ab ipsis Kalendis Iulij argentum suum in constitutis monetis concambiari faciant, scientes quia post Missam sancti Martini nulli alij denarij in regno nostro nisi istius novae nostrae monetae recipientur, & ab ipsis Kalendis Iulij ipsi novi denarij ab omnibus accipiantur. Et quicumque liber homo ab ipso die denarium merum novae nostrae monetae in regno nostro rejecerit, sicut in praefato libro & capitulo regio continetur, bannum nostrum, id est, solidos sexaginta, componat. Si vero servi ecclesiastici aut Comitum aut vassallorum nostrorum hoc facere praesumpserint, quia in praefato Capitulari continetur ut sexaginta ictibus vapulent, & hac occasione indiscreti homines modum in disciplina faciebant, constituimus cum fidelium nostrorum con-

sensu atque consilio ut quorumcunque coloni & servi pro hoc convicti fuerint, non cum grosso fuste, sed nudi cum virgis vapulent. & in civitatibus atque vicis seu villis Episcopi per suos ministros vel Presbyteros providentiam unam cum reipublicae ministris accipiant ne & in hac causa modus disciplinae transgrediatur, sed taliter fiat qualiter & homines castigantur, & quasi pro intentione vel occasione castigationis disciplinam facientes peccatum non incurrant, & disciplinam sustinentes in corpore suo debiliores non fiant. Quod si quis hoc mandatum nostrum transgressus fuerit, nobis ab Episcopis nuntietur; quatenus taliter castigetur ne deinceps mandatum nostrum quemquam delectet contemnere. Et si dominus vel magister, qui liber est, aut advocatus talium hominum eos vel Comiti vel Misso nostro ad disciplinam sustinendam contradixerit, vel Misso nostro iussus praesentare noluerit, praedictum bannum sexaginta solidorum componat, sicut in praedicto capitulari habetur.

XVI.

Vt si aliquis homo a proximis Kalendis Iulij de hac nova nostra moneta mixtum vel minus quam debeat pensantem denarium invenerit, confringat eum qui ipsum denarium ad negotiandum protulit, & ipse dicat a quo eum accepit; & sic de manu ad manum veniat, usque dum ad falsitatis auctorem pervenerit. Et inventus mixti vel minus quam debeat pensantis denarij monetator in illa terra in qua iudicia secundum legem Romanam terminantur, secundum ipsam legem iudicetur. Et in illa terra in qua iudicia secundum legem Romanam non iudicantur, monetarius, sicut supra diximus, falsi denarij manum dexteram perdat, sicut in quarto libro capitulum continetur, capite trigesimo tertio. Et qui hoc consenserit, si liber est, sexaginta solidos componat. Si servus vel colonus, nudus cum virgis vapulet.

XVII.

Vt diligenter Comites & ministri reipublicae per suos comitatus ac ministeria provideant ne in aliquo loco occulta vel fraudulenta moneta fieri possit. Et si inventus ac comprobatus quilibet fuerit fraudulentam monetam percutiens, sicut constitutum est de falso monetario, ex praefato capitulari praedecessorum nostrorum, manus ei amputetur. Et qui hoc consenserit, si liber est, sexaginta solidos componat.

Si servus vel colonus, nudus cum virgis vapulet.

XVIII.

Et si falsus monetarius, aut de illis locis in quibus monetam fieri iussimus, aut occulte monetam percutiens, aut denarium falsum de nova moneta ad negotiandum proferens, ut constringi & puniri non possit, sicut est constitutum, in fiscum nostrum vel in quamcunque immunitatem aut alicujus potentis potestatem vel proprietatem confugerit, si in nostrum confugerit fiscum, requiratur à ministro nostro. Et si ille eum defenderit aut occultaverit, nuntietur nobis, quatenus ita in eo secundum capitulare regum vindicetur ne ullus alius unquam falsitatem nostra auctoritate vel potestate consentire aut defendere audeat. Si autem in immunitatem vel potestatem aut proprietatem alicujus potentis confugerit, secundum quod in tertio libro capitularis xxvi. capitulo continetur de eo qui furtum au homicidium vel quodlibet crimen foris committens infra immunitatem fugerit, inde fiat, id est, mandet Comes vel publicæ rei minister Episcopo vel Abbati vel illi quicumque locum Episcopi vel Abbatis vel Abbatissæ tenuerit vel potentis hominis in cuius potestatem vel proprietatem confugerit, ut reddat ei reum. Si ille contradixerit, & eum reddere noluerit, in prima contradictione solidis quindecim culpabilis judicetur. Si ad secundam inquisitionem eum reddere noluerit, triginta solidis culpabilis judicetur. Si nec ad tertiam inquisitionem consentire voluerit, quicquid reus damni fecit, totum ille qui eum infra immunitatem retinet, nec reddere vult, solvere cogatur, & ipse Comes veniens licentiam habeat ipsum hominem infra immunitatem quærendi, ubicunque eum invenire poterit. Si autem in prima inquisitione Comiti responsum fuerit quod reus infra immunitatem quidem fuisset, sed fuga lapsus sit, juret quod ipse eum ad justitiam cujuslibet disfaciendam fugere non fecisset, & sit ei in hoc satisfactum. Si vero intranti in ipsam immunitatem vel in cujuslibet hominis potestatem vel proprietatem Comiti collecta manu quilibet resistere tentaverit, Comes hoc ad Regem vel Principem deferat, & ibi judicetur. Et sicut ille qui in immunitate damnum fecit, sexcentis solidis componi debet, ita qui Comiti collecta manu

Tom. II.

resistere præsumperit, sexcentis solidis culpabilis judicetur.

XIX.

Vt melius & commodius hæc providentia de bonis denariis non reiciendis & de monetæ falsæ denariis custodiri possit, volumus ut unusquisque Comes de comitatu suo omnia mercata in breviari faciat, & sciat nobis dicere quæ mercata tempore avi nostri fuerunt, & quæ tempore Domini & genitoris nostri esse cœperunt, vel quæ illius auctoritate constituta fuerunt, vel quæ sine auctoritate illius facta fuerunt, vel quæ tempore nostro convenire cœperunt, vel quæ in antiquis locis permanent, & si mutata sunt, cujus auctoritate mutata fuerunt. Et ipsum brevem unusquisque Comes ad proximum placitum nostrum nobis adportet, ut decernere possimus quatenus necessaria & utilia, & quæ per auctoritatem sunt, maneat, quæ verò superflua, interdicanter, vel locis suis restituantur. Et mercata die dominico in nullo loco habeantur, sicut in primo libro Capitulorum capitulo cxxxvi. habetur. I. 119.

XX.

Vt Comes & reipublicæ ministri ac ceteri fideles nostri provideant quatenus justus modius æquusque sextarius secundum sacram scripturam & Capitula prædecessorum nostrorum in civitatibus & in vicis & in villis ad vendendum & emendum fiat, & mensuram secundum antiquam consuetudinem de palatio nostro accipiant, & non pro hac occasione à manfuaris vel ab his qui censum debent major modius, nisi sicut consuetudo fuit, exigatur. Et ipsi homines qui per villas de denariis providentiam jurati habebunt, ipsi etiam de mensura, ne adulteretur, provideant, sicut in libro tertio Capitulorum capitulo xc. continetur. Et si quis reputatus fuerit mensuram adulterasse, & cum majori modio vel sextario annonam vel vinum accepisse, & cum minori mensura venundare, si liber homo est, aut secundum suam legem se inde sacramento idoneum reddat, aut si hoc fecisse vel fieri jussisse aut consensisse comprobatus fuerit, hoc unde mensuram adulteravit, id est, vinum & annona, à ministris reipublicæ tollatur ab eo; insuper & bannum nostrum, id est, solidos sexaginta, componat. Si autem colonus vel servus inde reputatus fuerit, aut judicio Dei se inde examinaret, aut si inde convictus fuerit,

M ij

Regio lib.
2. c. 416.

hoc, ut supra diximus, unde mensuram adulteravit perdat, insuper & virgis nudo corpore vapulet. Et si liber sive colonus vel servus de hoc convictus fuerit, post legalem emendationem episcopale iudicium suscipiat, quia contra tale interdictum Domini fecit dicentis: *Qui pecuniam suam non dedit ad usuram.* unde regnum Dei sibi clausit, & infernum sibi aperuit. Quod peccatum inter illa criminalia peccata computatur de quibus dicit Apostolus quòd qui ea fecerit, cum huiusmodi nec cibum lumere Christiano licet. & inde sacri Niceni canones Clericos gradus perdere jubent. Et de tali causa unde seculares homines vitam perdunt, inde Clerici ecclesiasticum gradum amittunt. Ministri autem reipublice se cautè custodiant, ne pro hac occasione ducti cupiditate per aliquod malum ingenium à liberis hominibus vel colonis seu servis sua iniuste tollant: quia si inde ad nos clamor venerit, & inde convicti fuerint, sic iniustitiam istam exsolvent sicut illi qui in suo ministerio tortum faciunt. In illis autem regionibus in quibus secundum legem Romanam iudicantur judicia, juxta ipsam legem committentes talia iudicentur: quia super illam legem vel contra ipsam legem nec antecessores nostri quodcumque capitulum statuerunt, nec nos aliquid constituimus. Similiter per civitates & vicus atque per mercata ministri reipublice provideant ne illi qui panem coctum aut carnem per deneratas aut vinum per sextaria vendunt, adulterare & minuere possint. Sed quantos mensurabiles panes in unaquaque civitate de justo modio Episcopi vel Abbatis seu Comitis ministeriales à pistoribus suis recipiunt, tantos mensurabiles panes de æquo modio à pistoribus qui panem vendunt fieri faciant. quos si inventi fuerint adulterare vel minorare, ut supra diximus, secundum suum modum culpabiles iudicentur. Homines etiam qui providentiam habere debebunt ne manca mensura fiant, si de perjurio quod juraverunt quia hoc consentire non debuissent revicti fuerint, secundum legem puniantur, sicut in fine capituli decimi ex libro tertio Capitulorum habetur, & postea ab Episcopo publicam poenitentiam de perjurio accipiant.

Psal. 24.
Psalm. 24.

Conc. Nic. c. 17.

XXI.

Vt quia per tres jam annos bannum pro rejectione bonorum denariorum perdonavimus, volumus ut modò, secundum dis-

cretionem quam Missis nostris commendavimus, revvadiatum persolvatur, & ubi revvadiatum non est, revvadietur & solvatur: quatenus & ex hoc & ex disciplina constituta ita constructi, deinceps cessent denarios bonos recere. Et quoniam audivimus, occasione accepta pro revvadiato banno, quosdam plus à pauperibus accepisse quam bannus lever, hoc à Missis nostris diligenter requiri volumus. Et quicumque plus ab eis acceperunt quam iustum, cogantur illis restituere, & illos absque ulla excusatione ad presentiam nostram Missi nostri adducant; quatenus per nostram harniscaram ita castigentur ne ulterius tali concludio eos delectet opprimere pauperes.

XXII.

Vt à colonis qui jam pro rejectione bonorum denariorum flagellati vel flagellandi sunt nulla alia exactio requiratur; & si ab aliquo eorum aliquid inde acceptum fuit, à Missis nostris cogatur restitui. Et qui beneficia vel alodes in duobus vel tribus aut quatuor comitatibus habent, & non habent in unoquoque comitatu unde plenum bannum valeant solvere, vel qui in uno tantum comitatu alodem vel beneficia habent, & non tantum ibi habent unde plenum bannum valeant solvere, Missis nostris hoc notum faciant, & hoc ab eisdem Missis nostris diligenter inbrevietur, & nobis renuntietur, ut nostra discretionem decernamus qualiter & castigatio ex compositione fiat, & homines ultra mensuram & indebitè non graventur: quia, sicut sancta Scriptura dicit, non inde requirimus datum, sed fructum, id est, non inde requirimus inhonestum lucrum, sed regni ex castigatione profectum. Turpe vel inhonestum est lucrum, ut Augustinus exponit, per varias circumventiones & occasiones lucrandi causa inhonestè res quaslibet congregari. Et non solum in pauperioribus, sed etiam in ditioribus, considerare volumus discretionem quam decessores nostri Reges in quarto libro Capitulorum posuerunt, capitulo LVII. decernentes: Vt de debito, inquit, quod ad opus nostrum fuerit revvadiatum talis consideratio fiat ut is qui ignoranter peccavit, non totum secundum legem componere cogatur, sed juxta quod possibile visum fuerit, is verò qui tantum mala voluntate peccavit, totam legis compositionem cogatur exsolvere.

XXIII.

Vt nullus deinceps in regno nostro mixturam auri vel argenti ad vendendum facere vel consentire præsumat. & nullus à Missa sancti Remigij, id est, à proximis Kalendis Octobris, aurum vel argentum ad vendendum vel emendum nisi purificatum proferat. Et si quis post præfatas Kalendas inventus fuerit aurum vel argentum vel quodcunque fabricinium ex auro vel argento mixtum ad vendendum vel emendum portare, à ministris reipublicæ ipsum quod portaverit ab eo tollatur, & ipse per fideiussores, si res & mancipia in illo comitatu non habet, ad præsentiam nostram cum ipso auro vel argento adducatur, ut nos inde commendemus qualiter culpabilis iudicetur. Si verò res & mancipia vel mobile, per quæ distringi legaliter possit, in ipso comitatu habuerit, secundum legem ad nostram præsentiam venire jubeatur. Et si quisquam inventus fuerit suum aurum vel argentum vel quodcunque fabricinium ex auro vel argento portare ad fabrum ut purgetur, provideant reipublicæ ministri ne hac occasione ab eo quod suum fuerit tollant. Quod si fecerint, & ad nos inde reclamatio venerit, sicut ille qui tortum in suo comitatu vel ministerio fecerit, in nostra vel fidelium nostrorum præsentia culpabilis iudicabitur. Faber verò qui post præfatas Kalendas comprobatus fuerit aurum vel argentum ad vendendum vel emendum adulterasse vel misculasse in illis regionibus in quibus judicia secundum legem Romanam terminantur, juxta illam legem puniatur; in aliis autem regionibus regni nostri, secundum capitulare regium, sicut falsam monetam percutiens, manum perdat. Et liber homo qui hoc consenserit, sicut in præfato continetur capitulo, bannum nostrum, id est solidos sexaginta, componat, colonus vel servus, nudus cum virgis flagelletur. Si verò Judæus fuerit, ipsum quod mixtum protulerit perdat, & bannum nostrum, sicut tempore prædecessorum nostrorum consuetudo fuit, componat.

XXIV.

Vt in omni regno nostro non amplius vendatur libra auri purissimè cocti nisi duodecim libris argenti de novis & meris denariis. Illud verò aurum quod coctum quidem fuerit, sed non tantum ut ex eo deauratura fieri possit, libra una de auro vendatur decem libris argenti de novis &

meris denariis. Et omnimodis provideant tam Comites quam ceteri omnes ministri reipublicæ ne aliqua adjectione vel fraude per occasionem aliquid amplius vendatur, sicut de suis honoribus volunt gaudere. Et quicumque hanc commendationem nostram aliquo ingenio infirmare vel fraudare seu aliter immutare inventus fuerit, si liber homo fuerit, bannum nostrum, id est, sexaginta solidos componat; colonus seu servus, nudus cum virgis flagelletur.

XXV.

Et quoniam in præfatis capitulis continetur in libro tertio capitulo LXXV. ut nullus sine permisso regio bruniam vel arma extraneo dare aut vendere præsumat, & in eodem libro capitulo VI. designata sunt loca regni usque ad quæ negotiatores brunias & arma ad venundandum portare & vendere debeant, quod si inventi fuerint ultra portantes aut venundantes, ut omnis substantia eorum auferatur ab eis, dimidia quidem pars partibus palatij, alia verò medietas inter Missos regios & inventorum dividatur; quia peccatis nostris exigentibus in nostra vicinia Nortmanni deveniunt, & eis à nostris brunia & arma atque caballi aut pro redemptione dantur, aut pro pretij cupiditate venundantur, cum pro redemptione unius hominis ista donantur, vel pro paucio pretio venundantur, per hoc auxilium illis contra nos præstitum & regni nostri maximum fit detrimentum, & multe Ecclesiæ Dei destruantur, & quamplurimi Christiani deprædantur, & facultates ecclesiasticæ & regni exhauriuntur, propterea unà cum consensu atque consilio nostrorum fidelium constituimus ut quicumque post proximas Kalendas Julij hujus duodecimæ indictionis Nortmannis quocunque ingenio, vel pro redemptione, vel pro aliquo pretio, bruniam vel quæcunque arma aut caballum donaverit, sicut proditor patriæ & expositor Christianitatis ad perditionem gentilitati sine ulla retractatione vel redemptione de vita componat. Quæ omnia omnibus citissimè à Missis nostris & Comitibus nota fiant, ne de ignorantia se excusare valeant.

XXVI.

Vt pagenses Franci, qui caballos habent vel habere possunt, cum suis Comitibus in hostem pergant, & nullus per violentiam, vel per aliquod malum ingenium, aut per quamcunque indebitam oppressionem talibus Francis suas res aut caballos

tollat, ut hostem facere & debitos pararedos secundum antiquam consuetudinem nobis exsolvere non possint, neque Comes neque aliquis minister reipublicæ. Quod si fecisse aliquis eorum comprobatus fuerit, sic hoc cogatur componere sicut de illis est constitutum in Capitularibus regis qui tortum in suo comitatu vel ministerio faciunt.

XXVII.

Vt juxta regium Capitulare quod Dominus & genitor noster anno xvi. regni sui capitulo vii. constituit, Comites vel Missi nostri diligenter inquireant quanti homines liberi in singulis comitatibus maneat qui per se possunt expeditionem facere, vel quanti de his quibus unus alium adjuvet, quanti etiam de his qui à duobus tertius adjuvetur vel præparetur, necnon de his qui à tribus quartus adjuvetur & præparetur, sive de his qui à quatuor quintus adjuvetur & præparetur ut expeditionem exercitalem facere possint, & eorum summam ad nostram noticiam deferant; ut illi qui in hostem pergere non potuerint, juxta antiquam & aliarum gentium consuetudinem ad civitates novas & pontes ac transitus paludium operentur, & in civitate atque in marcha vvacetas faciant, ad defensionem patriæ omnes sine ulla excusatione veniant. Et qui de talibus hostem dimiserint, heribannum juxta discretionem quæ in progenitorum nostrorum tertio libro Capitularum capitulo xiv. continetur persolvant. Et qui ad defensionem patriæ non occurrerint, secundum antiquam consuetudinem & Capitularum constitutionem judicentur.

XXVIII.

Vt illi Franci qui censum de suo capite vel de suis rebus ad partem regiam debent, sine nostra licentia ad casam Dei vel ad alterius cujuscunque servitium se non tradant, ut respublica quod de illis habere debet non perdat. Quod si aut seipsos aut res suas ad casam Dei aut ad alterius cujuscunque servitium sine licentia nostra tradere voluerint, sicut in Capitulari avi nostri continetur de his qui pro furto se in servitium tradere cupiunt, Comites vel Vicarij hoc eis non consentiant, sed ex banno nostro prohibeant. Quod si contra bannum nostrum fecerint, ipsi qui eos receperint bannum nostrum, id est, solidos sexaginta componant. Et si ipsos in servitio suo habere voluerint, vel illorum res, de quibus census ad partem regiam exiebat,

tenere voluerint, censum quem ipsi Franci debebant, vel qui de illorum rebus exire solebat, ad nostram regiam partem componant, sicut in præfato Capitularum libro tertio capitulo xv. & lxxxvi. & in libro iv. cap. xxxvi. habetur. Et quia, sicut in sacris ecclesiasticis regulis invenitur, prior observatio durior, posterior autem exigente causa inclinatio fuit, post hæc præfata capitula decessorum & progenitorum nostrorum, hujusmodi, sicut prædiximus, Franci hominibus res suas ad casam Dei vel aliis tradere ac vendere eosque ad divinum servitium converti, si vellent, non prohibuerunt, sicut in capitulis libri primi capitulo cxxxi. & cxxxiv. & in libro ii. capitulo xxxi. & in libro iv. cap. xix. continetur. Si quis de talibus Francis de suis rebus tradere vel vendere voluerit, non prohibemus, tantum ut jus regium, quod sibi debetur, sine ratione non perdat: quia injustas consuetudines noviter institutas imponere cuique non volumus, quas in quarto libro eorundem Capitularum prohibitas cap. xlvi. legimus. De illis autem qui secundum legem Romanam vivunt nihil aliud nisi quod in eisdem continetur legibus definimus.

XXIX.

Vt illi coloni, tam fiscales quam & ecclesiastici, qui, sicut in polyptichis continetur, & ipsi non denegant, carropera & manopera ex antiqua consuetudine debent, & margilam & alia quæque carricare, quæ illis non placent, renuunt, quoniam adhuc in illis antiquis temporibus fortè margila non trahebatur, quæ in multis locis tempore avi ac Domni & patris nostri trahi cepit, & de manopera in scuria battere nolunt, & tamen non denegant quia manoperam debent; quicquid eis carricare præcipitur de opera carroperæ, quando illam facere debent, sine ulla differentia carricent; & quicquid eis de opera manoperæ, quando illam facere debent, præcipitur, similiter sine ulla differentia faciant.

XXX.

Vt quoniam in quibusdam locis coloni, tam fiscales quam & de casis Dei, suas hereditates, id est, mansa quæ tenent, non solum suis paribus, sed & Clericis canonicis ac villanis Presbyteris & aliis quibuscunque hominibus vendunt, & tantummodo sellam retinent, & hac occasione sic destructæ sunt villæ ut non solum

census debitus inde non possit exigi, sed etiam quæ terræ de singulis mansis fuerunt, jam non possint agnoscî; constitui- mus ut præcipiatur à nostris ministeriali- bus & à ministris ecclesiasticis ut hoc nullo modo de cetero fiat, ne villæ destructæ atque confusæ fiant, & quicquid de singulis mansis sine licentia dominorum vel magistrorum per quoscunque venditum est, recipiatur, & singulis mansis de quibus terræ venditæ sunt, & de quibus census decidit propter eorum impossibilitatem qui mansa deservire non possunt, restituatur; & juxta qualitatem vel quantitatem terræ vel vinearum ad singulos mansos pertinentium, postquam restaurati fue- rint, ab unoquoque manso census ad partem dominicam exigatur.

XXXI.

De adventitibus istius terræ, quæ à Nortmannis devastata est, constitui- mus ut sicut in Capitulari avi nostri Karoli Imperatoris habetur, unusquisque Comes de suo comitatu & nomina eorum, & qui sunt eorum seniores, describi faciant, & ipsos advenas, qui à tempore avi nostri atque à tempore Domini & patris nostri in illorum comitatibus commanent, secundum consuetudinem quæ illorum temporibus fuit, eos ibi manere permittant. Illos verò qui propter persecutionem Nortmannorum nuper de istis partibus in illas partes confugerunt, Episcoporum Missi cum Missis republicæ taliter de illis parti- bus in istas partes venire faciant ut non opprimantur, nec aliquis census vel quæ- cunque exactio ab illis exigatur, & habeant licentiam quæ in illis partibus suo servitio promeruerunt, vel quocunque justo ingenio adepti sunt, commendandi. Et illi qui nullum lucrum de opere in vineis sperant, Kalendis Septembris unusquisque ad locum suum jam perventus sit. Et qui lucrum de vineis in illis partibus promeruerit, octo dies post Missam sancti Remigij in istas partes jam sit perventus, & sibi in istis partibus in futurum provideat, & suo seniori serviat. Et si necesse illi fuerit, ad Missam sancti Martini ad suum conductum in illas partes redeat, & usque ad Kalendas Aprilis ibidem immo- randi licentiam habeat, indeque ad terram suæ nativitatæ & ad senioratum suum unusquisque redeat, & usque ad medium Maium propter seminationem ibidem maneat, indeque, si illi necessitas fuerit, ad suum conductum redeat, & inde ad mes-

siones in terram suam unusquisque redeat, & de cetero ibidem permaneat. Si autem de istis partibus in illis partibus femina maritum aut maritus feminam accepit, illud conjugium, quia non est legale neque legitimum, sicut Leo in suis decretis & sanctus Gregorius in suis epistolis monstrant, dissolvatur; & cujus mancipium vir vel femina fuerit, suum quæque potestas recipiat, & suæ potestatis homini conjungere faciat. Et si infantes inde nati sunt, secundum legem & antiquam consuetudinem nostram infantes matrem sequantur. In illis autem regionibus quæ legem Romanam sequuntur, secundum eandem legem fieri exinde decrevimus.

XXXII.

Vt conlimitanei & vicini Comites in una die, si fieri potest, mallum non teneant, maximè post octavas Paschæ, propter Francos homines & advocatos, qui ad utraque malla non possunt occurrere. Sed mittant sibi invicem Missos. Et si unus die Lunis mallum habuerit, alter die Jovis aut die Lunis sequentis hebdomadæ mallum habeat. Et ne grave ei sit qui suum mallum interjecit, qui uno anno primus tenuerit mallum, sequenti anno consensiat alteri primum tenere. Et si sacramenta legalia in primo die Lunis post Paschæ juranda devenerint, aut in aliis feriis, quando mallum tenere debuerat, mittat unusquisque Comes Missum suum, qui ipsa sacramenta auscultet, ne ipsi homines jectivi inveniantur. Et ipse sic mallum suum teneat ut barigildi ejus & advocati qui in aliis comitatibus rationes habent, ad suum mallum occurrere possint.

XXXIII.

Et quia sacramenta post quadraginta noctes legaliter juranda accipiuntur, & in præfatis prædecessorum & progenitorum nostrorum capitalis invenitur ut postquam Comes & pagenses de qualibet expeditione hostili reversi fuerint, ex eo die super quadraginta noctes sit bannus refusus, (quod in lingua Theodisca scastlegi, id est armorum depositio, vocatur) multi inde contendunt, & se inter se jectificunt. Alij enim suum sacramentum quadagesimo die, in quo illud accipiunt, jurare volunt; & in tantum contendunt ut etiam si intra quadagesimam sacri jejuniij quadagesimus dies advenerit, suum sacramentum se jurare debere contendunt, & contra causatores suos, si ad hoc audiendum non venerint, jectificant. Numerant enim

dies, & non numerant cum eis noctes; sicut numerantur dies, & non numerantur noctes, à nativitate Domini usque ad purificationem sanctæ Mariæ, & à resurrectione Domini usque ad ascensionem Domini. Quadagesimo enim die & purificatione sanctæ Mariæ à nativitate Domini, & quadagesimo die à resurrectione Domini, quæ est in dominica die, ascensio Domini celebratur, quæ evenit quinta feria, id est, Iovis die. Et de diebus sine memoria noctium Dominus per Ionam Prophetam dicit: *Ahuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur.* Et quadraginta dies simul cum noctibus in jejuniis Heliæ Prophetæ, & Moysi, quando legem secundò accepit, & ipsius Domini jejuniis computantur. In quibus sex septimana; id est, quadraginta & duo dies fiunt usque ad resurrectionem Domini, quæ fit in dominica die, sicut & initium quadagesimæ. Et hæc non sine Dei mysterio fiunt, per quem conditores legum iusta decernunt. Vnde, sicut in quibusdam regionibus rectius tenere comperimus, unâ cum consensu & fidelium nostrorum consilio constituimus ut ab ipso die quo sacramentum accipitur, post quadraginta dies & quadraginta noctes, id est, quadagesimo secundo die de sex septimanis, ipsa feria qua illud sacramentum accepit, sicut Pascha ipsa feria fit qua initium quadagesimæ accipitur, qui sacramentum legaliter accipit, legaliter in locis constitutus juret, sicut in Capitulorum libris decessorum & progenitorum nostrorum continetur. Et amodo nulla dissensio vel retractatio in regno nostro à quolibet ex hoc fiat. Quod mandatum nostrum si quis contemnere præsumpserit, bannum nostrum, id est, sexaginta solidos componat. Et si ipsa dies intra quadagesimæ sacra jejunia venerit, nemo illud sacramentum quod accepit in quadagesima jurare præsumat: quia ex hoc jam etiam manifestam Dei vindictam vidimus & audivimus. Et si quis præsumpserit, similiter bannum nostrum componat, & inde penitentiam episcopali iudicio faciat. Ipsam autem quadagesimam à quarta feria, id est, à capite jejunij, cum ipsa quarta feria, qua publicè penitentes penitentiam accipiunt, observari usque ad sanctam resurrectionem secundum consuetudinem antiquam præcipimus. Sed expectet qui sacramentum ante quadagesimam servatum accepit, si quadraginta dies & quadraginta noctes ante illam quadagesimam non

habuit, sine ulla legali compositione rejectione usque ad diem Lunis post octavas Paschæ; & tunc quod legaliter accepit, legaliter & perficiat.

XXXIV.

Notum fieri volumus omnibus Dei & nostris fidelibus quoniam quidam Comites nostri nos consuluerunt de illis Francis hominibus qui censum regium de suo capite, sed & de suis rescillis debebant, qui tempore famis, necessitate cogente, seipso ad servitium venderunt. Vnde cum Episcopis & ceteris Dei ac nostris fidelibus tractavimus quid nobis esset agendum; & quod cum eis inde invenimus ac constituimus, præsentis edicto decrevimus. Id est, quia non in lege Salica ex hoc expressius quiddam invenimus, continetur tamen in tertio Capitulorum libro capitulo XXI. de homine libero qui se loco vvdij tradidit in alterius potestatem, & ibi constitutus damnus aliquod cui libet fecerit, ut is qui eum loco vvdij suscepit, aut damnus solvat, aut hominem in mallo productum amittat, perdens simul debitum propter quod eum pro vvdio suscepit, & qui damnus fecit, dimissus iuxta qualitatem rei cogatur emendare. Si verò liberam feminam habuerit, & usque dum in pignore extitit filios habuerint, liberi permaneant. Et in lege digito Dei scripta legimus ut si attenuatus fuerit frater noster & se in servitium tradiderit, sex annis serviet illi qui eum emit, & septimo liber egredietur gratis. Quæ sacra historia & observantes moraliter edificat, & altiori sensu intelligentes inluminat. In lege etiam quam prædecessores nostri & nominatissimi Imperatores constituerunt de his qui filios suos, fame aut alia aliqua necessitate cogente, vendunt, plura habentur capitula quæ omnia hic non necesse duximus ponere. Tamen illud capitulum quod cum sanctis ecclesiasticis regulis ex maxima parte concordari invenimus, hic ponere necessarium duximus, in quo dicit: Ut quicumque ingenui filios suos (quod & de ipsis liberis hominibus, qui se vendunt, observari volumus) qualibet necessitate seu famis tempore vendiderint ipsa necessitate compulsi, emptor si quinque solidis emit, sex recipiat: si decem, duodecim solidos similiter recipiat: aut si amplius, secundum superscriptam rationem augmentum pretij confectur. Sanctus etiam Gregorius de his qui liberi à paganis capti fuerint, si aliquis eos redemerit, ipsi qui redempti sunt pro-

current

Ionaz.

Regino lib.
2. c. 318.

curent ut tantum pretium redemptori suo donent sicut ab eo redempti fuerunt, & in sua libertate permaneant. Si autem Ecclesia eos redemerit, gratis sine aliqua compositione liberi fiant. Quod & nos per regnum nostrum unâ cum consensu & fidelium nostrorum consilio observari regia auctoritate præcipimus. Et si quis dixerit quia non vult aut tempore famis aut pro alia necessitate pretium suum dare pro libero homine si semper illum servum habere non debet, adtendat quid ei Dominus per Apostolum suum dicat: *Qui habuerit, inquit, substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necesse habere, & clausit viscera sua ab eo, non manet caritas Dei in eo.* Et qui non habet hanc caritatem, etiam si ad martyrium & ad ignem se tradiderit, sine ista caritate remissionem peccatorum suorum habere non poterit, & nullatenus in regnum Dei intrabit, quia pro Deo suos denarios vel suam annonam, quæ à Deo accipit, dare non indurat, cum Deus seipsum & sanguinem suum pro eo in cruce clavis & lancea transfusus fudit. Et quia hominum ingenia, qui Deum non timent, diabolo suadente, multa mala excogitant, potest fieri ut qui tales homines liberos necessitate, ut diximus, cogente in servos suscipiunt, in alteras partes illos dispendant & vendant. Propterea unâ cum consensu & fidelium nostrorum consilio constituimus, quod in antiquis legibus decretum invenimus, ut si hujusmodi personas aliqui aut ad extraneas gentes aut ad transmarina loca transferre aut venditare præsumpserint, ipse qui hoc contra statuta præsumpserit, constitutionem regij banni componat. Et si talis homo antea liber, usque dum in tali servitio fuerit, de libera femina filios habuerit, ipsi filij liberi permaneant, sicut in præfato xxix. capitulo 111. libri Capitulorum prædecessorum ac progenitorum nostrorum habetur de eo qui se loco vvdij in alterius potestatem commiserit. salva constitutione legis Romanæ in eis qui secundum illam vivunt.

XXXV.

Et sciant Comites nostri quia per singulos comitatus Missos nostros dirigemus, qui specialiter de his quæ nunc constituimus inquirent, qualiter in his nostram iussionem adimplere certaverint, sicut in secundo libro capitulorum prædecessorum ac progenitorum nostrorum continetur capitulo xviii. Et quicumque negle-

Tom. II.

gens inde inventus fuerit, præcipimus ut ante nostram præsentiam venire jubeatur, & rationem reddat utrum hoc quod iussimus facere noluerit aut non potuerit, aut si aliqua re præpediente id facere non potuit, cur nobis ipsam impossibilitatem ad tempus non adnuntiavit. Quia si ipse hoc non voluit, aut suæ negligentia causa non potuit, nos talem invenire volumus qui hoc quod jubemus servare velit aut possit.

XXXVI.

Volumus ut sicut in secundo libro Capitulorum decessorum ac progenitorum nostrorum continetur capitulo xxiv. hæc capitula, quæ nunc & alio tempore consulti fidelium nostrorum à nobis constituta sunt, à Cancellario nostro Archiepiscopi, & Comites eorum de propriis civitatibus, modò aut per se aut per suos Missos accipiant, & unusquisque per suam doctum ceteris Episcopis, Abbatibus, Comitibus, aut aliis fidelibus nostris ea transcribi faciant, & in suis comitatibus coram omnibus relegant, ut cunctis nostra ordinatio & voluntas nota fieri possit. Cancellarius autem noster nomina Episcoporum & Comitum qui ea accipere curaverint notet, & ea ad nostram notitiam perferat, ut nullus hoc prætermittere præsumat.

XXXVII.

Et quoniam fideles nostri in istis quæ in Sequana fiunt & in aliis operibus laborant, & heribergum nostrum, quod præterito anno hic fieri iussimus, homines de illa parte Sequanæ in istas partes venientes, & de istis partibus in illas partes euntes destruxerunt per occasionem quia in illo contra debitam reverentiam manere ceperunt, & nunc istud heribergum non sine labore & dispendio fidelium nostrorum fieri fecimus, volumus & expressè mandamus ut sicut nec in nostro palatio, ta nec in isto heribergo aliquis alius sine nostra iussione manere præsumat, nec illud aliquis destruat. Quod si aliquis præsumpserit, & à custodibus, quos ad hoc deputatos habemus, nobis notum factum fuerit, non sine debita vindicta præsumptor evadet. Quia semper parati esse volumus, & vos paratos esse jubemus, ut in istis partibus, & in aliis quibuscunque nobis necesse fuerit, & contra paganos & contra alios quoscunque, sicut consuetudo fuit, & vestri antecessores nostris antecessoribus auxilium præbuerunt, & vos nobis debitum & necessarium adjutorium exhibuistis, ita nunc & semper communiter

N

ad Dei voluntatem & sanctæ Ecclesiæ atque istius Christianitatis defensionem & nostram communem salutem & pacem obtinendam & defendendam in omnibus, quantum Deus auxilium præstare dignatus fuerit, parati semper & in omnibus sumus.

ET POST HÆC OMNIA LECTA.
CAP. I.

Monemus fidelitatem vestram ut hæc firmiter observetis, & semper sicut Dei & nostri dilecti fideles parati sitis ut si necessitas nobis evenierit aut contra paganos aut contra quoscunque alios, ut statim quando unicuique nuntius venerit, aut nobis necesse audierit, sine ulla dilatione hostiliter preparatus in Dei & nostrum servitium ad communem & utilitatem possit movere & certissimè nobis occurrere. Et volumus & expressè mandamus ut quicumque istis temporibus castella & firmitates & hias sine nostro verbo fecerunt, Kaleidis Augusti omnes tales firmitates disfactas habeant: quia vicini & circummanentes exinde multas deprædationes & impedimenta sustinent. Et qui eas disfacere non voluerint, Comites in quorum comitatibus factæ sunt, eas disfaciant. Et

si aliquis eis contradixerit, ad tempus nobis notum facere curent. Qui si hoc, sicut mandamus, adimplere neglexerint, sciant quia, sicut in istis capitulis & capitularibus prædecessorum nostrorum continetur, tales Comites quæremus & in illorum comitatibus constituemus qui nostrum mandatum facere velint & possint.

II.

Et qui interpellatus est ut hic aliquam causam debeat desinire, hic ster usquequo diffinita sit ratio de qua interpellatus habetur. Et qui pro sua causa hic demorandi habet necessitatem, & ipse nobiscum stare poterit quantum ei necessitas fuerit. Sed & vassalli nostri cum tantis hominibus sicut eis commoditas fuerit, nobiscum remaneant, & nobiscum pergant.

III.

Vos autem alij, sed & ipsi qui nobiscum remanebunt, in eundo, & in patria remanendo, & ad nos redeundo, pacem à nobis communiter confirmatam servantes, ite cum Dei & nostra gratia. Et Deus nobis concedat ut citò & per plures annos sani & leti nos invicem videamus, & de Dei super nos misericordia & gratia gaudeamus.

TITVLVS XXXVII

Apud Tusiacum.

HÆC QUÆ SEQVUNTVR CAPITVLA MISIT

Domnus Rex Karolus in Burgundiam, exequenda per Gauslenum & Fulconem & per VV altarium & Lantvinum, de Tusiaco, anno incarnationis dominicæ DCCCLXV.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis. Karolus gratia Dei Rex omnibus Episcopis, Abbatibus, Abbatissis, Comitibus, & vassillis nostris, seu cunctis Dei & nostris fidelibus in regno Burgundiæ consistentibus salutem. Volumus & expressè præcipimus ut in his quæ subjecta sunt exequendis, & in aliis quæ ad Dei voluntatem & sanctæ Ecclesiæ statum atque ad nostram fidelitatem & ad nostrum honorem ac ad regni soliditatem necnon ad commune fidelium nostrorum salvamentum pertinent, unusquisque secundum quod suo ordini & suæ personæ competit, istis Missis nostris obedientes & adjuutores in omnibus existatis.

CAP. I.

VT sicut nostri infideles & communes contrarij nostri se invicem con-

firmaverunt ad nostram contrarietatem ut nullus de his quæ consideraverint suum parem discooperiat vel prodatur, neque ad